

KOMMUNLEDNINGSKONTOR KLK

Elisabeth Smolka

Marie Ängelid

BARN- OCH

GRUNDSKOLENÄMNDEN

2020-12-09

Utredning om fördelningen av bidragsbelopp i mellanstadiet

Bakgrund

Barn-och grundskolenämnden beslutade den 10 juni 2020, § 54 att ge utbildningschef i uppdrag att utreda fördelning av bidragsbelopp i mellanstadiet.

Grundbeloppet (peng) i grundskolan är idag årskursuppdelad med en peng för elever i årskurs 1-5 (73 644 kr/år för enskild huvudman och 69 475 kr/år för kommunal huvudman år 2020) och en peng för elever i årskurs 6-9 (88 412 kr/år för enskild huvudman och 83 407 kr/år för kommunal huvudman år 2020). Bakgrunden till uppdelningen var en ökad kostnad då majoriteten av eleverna, enligt den förra läroplanen och därtill äldre timplanen, läste fler ämnen i årskurs 6.

Sammanfattning

Utredningen visar att det inte finns någon kostnadsdrivande orsak till ett ökat grundbelopp från årskurs 6. Det finns inte heller några pedagogiska eller juridiska aspekter som talar för ett höjt grundbelopp i årskurs 6.

Elever som går i grundskolan har rätt till ett minsta antal garanterade undervisningstimmar per stadium. Timplanen beskriver hur undervisningstimmarna ska fördelas mellan de olika ämnena. Timplanerna är stadietindelade på låg-, mellan- och högstadium men det finns ingen specificering i timplanerna på huruvida ett ämne ska läsas i årskurs 4, 5 eller 6. Trots detta väljer flera skolor att undervisa i exempelvis hemkunskap och moderna språk från årskurs 6 även om de ämnena enligt timplanen får fördelas från årskurs 4. Detta kan leda till att undervisningen i årskurs 6 uppfattas som mer kostsam än undervisningen i årskurs 4 och 5.

Ekonomiska aspekter

Skolpeng Täby kommun 2020

Grundbeloppet (peng) i grundskolan är idag årskursuppdelad med en peng för elever i årskurs 1-5 (73 644 kr/år för enskild huvudman och 69 475 kr/år för kommunal huvudman 2020) och en peng för elever i årskurs 6-9 (88 412 kr/år för enskild huvudman och 83 407 kr/år för

kommunal huvudman 2020). Bakgrunden till uppdelningen var en ökad kostnad då majoriteten av eleverna läste fler ämnen i årskurs 6.

Grundskola (kr/elev och år)	Personal	Övrigt (drift)	Grundbelopp verksamhet	Lokalpeng	Administration 3 %	Totalt
Peng åk 1 - 5	50 134	6 946	57 079	10 372	2 024	69 475
Peng åk 6 - 9	60 674	7 588	68 262	12 716	2 429	83 407

Grundbeloppet för verksamheten grundskola avser undervisning, lärverktyg, elevhälsa och måltider. Administration beräknas med 3 %. Momsbidrag med 6 % tillkommer för privata utförare/fristående skolor.

Den 1 juli 2018 infördes stadiindelad timplan i grundskolan samt reglerad undervisningstid mellan låg-, mellan- och högstadiet, se bifogad timplan. Timplanen beskriver hur undervisningstimmarna ska fördelas mellan de olika ämnena i respektive stadie. Huvudmannen beslutar, efter förslag av rektorerna, om fördelning av undervisningstiden mellan årskurserna.

Som framgår av timplanen ökar antalet timmar i takt med att eleverna börjar ett nytt stadium och samma sak gäller kostnaderna. Detta då en utökad läroplan med nya ämnen kräver fler undervisande lärare med annan behörighet. Rektorerna i Täbys kommunala skolor med elever i årskurs 4-6 menar att kostnaderna kan öka i årskurs 6. Detta beror dock på hur skolorna har fördelat undervisningstiden mellan årskurserna. Flera skolor väljer exempelvis att undervisa i hemkunskap och moderna språk från årskurs 6 trots att ämnena enligt timplanen skulle kunna fördelas från årskurs 4.

I dagsläget är det inte möjligt att ta fram hur mycket en elev i årskurs 6 kostar jämfört med en elev i årskurs 4 eller 5, vilket beror på att kostnaderna inte bokförs uppdelade på årskurser.

Stadiefördelning av grundbelopp i andra kommuner i Stockholms län

Nedan tabell visar hur olika kommuner i Stockholms län har valt att dela upp grundbeloppet avseende årskurser.

F-klass Åk 1-6 Åk 7-9	F-klass Åk 1-5 Åk 6-9	F-klass Åk 1-3 Åk 4-6 Åk 7-9	F-klass – åk 1 Åk 2-5 Åk 6-9	F-klass Åk 1-3 Åk 4-5 Åk 6-9	F-klass – åk 1 Åk 2-6 Åk 7-9	F-klass - Åk 5 Åk 6-9
Danderyd Järfälla	Sollentuna Täby Upplands Väsby	Nacka Sundby- berg Tyresö Upplands Bro Värmdö	Lidingö	Solna Österåker	Stockholm	Vaxholm

Det pågår just nu utredningar avseende grundbeloppet i några andra kommuner i regionen.

Bakgrund till nuvarande fördelning

Den 1 januari 1999 införde Täby kommun ett grundbelopp uppdelat på årskurs 1-5, 6 och 7-9 med beslutsmotivering. ”I och med införandet av den nya läroplanen (Lpo. 94) slopades stadiindelningen i grundskolan. Dessutom har Täby börjat införa s.k. samverkansområden och kommunledningskontoret har med anledning härav och på grundskolechefens uppdrag undersökt möjligheterna att konstruera en skolpeng som bättre motsvarar de nya förutsättningarna”

Fram till 1994 var grundskolan uppdelad i lågstadium (årskurs 1–3), mellanstadium (årskurs 4–6) och högstadium (årskurs 7–9). Bakgrunden till avskaffandet av stadierna var dels att skolan inte förmådde att se elevernas utveckling ur ett livslångt helhetsperspektiv och dels att lärarna blev experter på vissa åldrar istället för i sina ämnen. Från 2017 är stadieteckningarna återinförda, vilket följer på att kursplaner och lärarutbildning sedan 2011 varit stadiindelade.

Pedagogiska aspekter

Aspekter som talar för ett högre grundbelopp i årskurs 6

Från och med höstterminen 2019 utökades timplanen i idrott och hälsa. Detta innebar en ökning framförallt för högstadiet. Skolverket har föreslagit att de 280 extra timmarna i idrott och hälsa ska förläggas till årskurserna 6-9. Regeringen instämmer trots att timmarna formellt fördelas stadiervis på mellan- och högstadiet. Detta kan innebära en merkostnad i årskurs 6.

Aspekter som talar mot ett högre grundbelopp i årskurs 6

Timplanens indelning

Elever som går i grundskolan har rätt till ett minsta antal garanterade undervisningstimmar per stadium. Timplanen beskriver hur undervisningstimmar ska fördelas mellan de olika ämnena. Timplanerna är stadiindelade på låg-, mellan- och högstadium men det finns ingen specificering i timplanerna på huruvida ett ämne ska läsas i årskurs 4, 5 eller 6. Eftersom timplanen är stadiindelad och inte årskursindelad betyder det att det inte går att utläsa någon högre kostnad för årskurs 6 utifrån timplanens uppdelning.

Varje huvudman beslutar om fördelning av undervisningstiden mellan årskurserna¹.

Terminsbetyg årskurs 6

I grundskolan sätts betyg i slutet av varje termin från och med årskurs 6 i de ämnen som eleven har fått undervisning i under den aktuella terminen. Syftet med betyg i årskurs 6 är att

¹ Skolförordningen 9 kap 4 §

underlätta uppföljningen av elevers kunskapsutveckling, fånga upp elever som behöver extra stöd och ge en tydlig information om elevernas kunskapsutveckling till elever, vårdnadshavare och beslutsfattare. I årskurs 6 ska eleverna få betyg i alla ämnen de läst under året. Undantaget är moderna språk som betygssätts först från och med årskurs 7. Betygssättningen ska bygga på en bedömning av de kunskaper eleven uppvisat till och med den aktuella terminen. Kunskaperna ställs i relation till de kunskapskrav som finns för årskurs 6. Alla ämnen behöver inte läsas i varje årskurs. Har ett ämne inte lästs under årskurs 6 ska inget betyg sättas i ämnet. Det innebär alltså att antalet ämnen som eleverna läser och betygsätts i varierar.

I de årskurser där betyg inte sätts ska det i stället upprättas skriftliga individuella utvecklingsplaner. I en skriftlig individuell utvecklingsplan ska läraren dels ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, dels sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Det är alltså inte obligatoriskt att betygssätta exempelvis hemkunskap i årskurs 6. Trots detta väljer många huvudmän ändå att fördela undervisningen i ämnet till årskurs 6 så att betyg ändå kan sättas.

Regeringen har beslutat om en lagrådsremiss där det föreslås att det ska införas bestämmelser i skollagen som innebär att en rektor ges möjlighet att besluta att betyg ska sättas från årskurs 4 i den skola rektorn ansvarar för. De nya bestämmelserna om betyg från årskurs 4 föreslås träda i kraft den 1 april 2021 så att rektorer som vill kan besluta om att införa tidigare betyg från höstterminen 2021. För de skolor som inte vill införa tidigare betyg gäller liksom i dag att betyg ska sättas från och med årskurs 6.

Risk för sena insatser

Skolinspektionen skriver att extra anpassningar och särskilt stöd ofta sätts in för sent och inte är utformat utifrån elevers behov i tillräckligt hög utsträckning. Andra studier gällande arbetet med åtgärdsprogram att skolor sätter in särskilt stöd i större omfattning på högstadiet. Det visar sig också att dessa insatser har låg effekt på elevernas utveckling mot målen. En anledning till detta tros vara att insatserna kommer för sent. Detta i sig talar för att insatserna behöver komma mycket tidigare i skolåren. Elever behöver identifieras och en utredning av en elevs behov av särskilt stöd behöver skyndsamt genomföras om det befaras att en elev inte kommer nå de kunskapskrav som minst ska uppnås (Skollagen kap 3). Likvärdiga resurser i årskurs 1-6 ökar möjligheten för att tidiga insatser som extra anpassningar och särskilt stöd.

Juridiska aspekter

Enligt skollagen ska kommuner fördela resurser till utbildning inom skolväsendet efter elevernas olika förutsättningar och behov (2 kap. 8 a §). Det är upp till varje kommun att avgöra hur mycket medel som ska tilldelas totalt till de egna skolorna och till respektive skolenhet.

Kommunen fördelar även medel till huvudmän för fristående skolor som tillhandahåller utbildning för elever som är bosatta i kommunen. Denna resurstilldelning görs utifrån samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till de egna skolorna genom ett grundbelopp för varje elev. Därutöver ska i vissa fall ett tilläggsbelopp lämnas, t.ex. för elever med ett omfattande behov av särskilt stöd. Hur mycket resurser som kommunen tilldelar de egna skolorna påverkar därmed även tilldelningen till de fristående skolorna. Hur de fristående huvudmännen fördelar resurserna bestämmer de själva.

Grundbeloppet ska ge ersättning för undervisning, lärverktyg, elevhälsa, måltider, administration, mervärdesskatt och lokalkostnader. Grundbeloppet för fristående enheter ska bestämmas på samma sätt som när kommunen fördelar resurser till den egna förskoleklassen, grundskolan respektive grundsärskolan.

Bidraget till enskilda huvudmän för förskoleklass och grundskola ska beslutas per kalenderår. Bidraget ska grunda sig på kommunens budget för det kommande budgetåret och beslutas före kalenderårets början. För elever som börjar sin utbildning under kalenderåret ska hemkommunen besluta bidraget omgående. För elever som börjar sin utbildning i augusti ska bidrag avse tiden från och med den 1 juli samma år.

Om ytterligare resurser ges till hemkommunens verksamhet under budgetåret, ska motsvarande tillskott ges till de enskilda huvudmännen. Om hemkommunen minskar ersättningen till sin motsvarande verksamhet får bidrag till enskilda huvudmän minskas i motsvarande mån genom att återstående utbetalningar under budgetåret sätts ner. Om den enskilde huvudmannen och kommunen inte kommer överens om annat, ska bidraget betalas ut med en tolftedel varje månad.

En fristående huvudman kan skriftligen överklaga ett beslut om bidrag till förvaltningsrätten inom tre veckor efter beslutet fattades.